

Μετάφραση – 8^ο Κεφάλαιο: «Τα Αίτια της Τρέλας» (σελ. 50-58) του William Battie. Από το βιβλίο «A Treatise on Madness», London: Whiston and White, 1758

Ο William Battie (1703-1776) ήταν άγγλος γιατρός, ο οποίος το 1758 έγραψε το πρώτο εκτενές βιβλίο, «A Treatise on Madness» («Μία Πραγματεία για την Τρέλα»), για την θεραπεία της ψυχικής διαταραχής. Το έργο αυτό άσκησε τεράστια επιρροή στην θεραπεία των ψυχικών διαταραχών. Θεωρείται ότι ο διαχωρισμός που έκανε μεταξύ «πρωτογενούς» και «επακόλουθης» τρέλας αντιστοιχεί στον σημερινό διαχωρισμό της «οργανικής» και «λειτουργικής» ψύχωσης. Επιπλέον, η προώθηση της θεραπείας μέσω σχέσης με τον ασθενή θεωρείται ότι άνοιξε τον δρόμο για την μετέπειτα «Ηθική Θεραπεία» των Tuke στο York Retreat.

Ας σημειωθεί ότι, τα κείμενα δεν συνιστούν ούτε ιατρικές οδηγίες ούτε βεβαίως ενδείκνυνται όσα περιγράφονται για εφαρμογή αλλά αφορούν οδηγίες και συνταγές των προηγούμενων αιώνων.

Λίγα σχόλια για το παρόν κείμενο: Στο παρόν κείμενο ο Battie εστιάζει στα μακρινά αίτια που μπορεί να οδηγήσουν στην καλούμενη Επακόλουθη Τρέλα.

Μετάφραση - Επιμέλεια – Σχολιασμός κειμένου: Ελένη Κουμίδη

Πηγή: <https://books.google.com>

«Τα Αίτια της Τρέλας»

Διότι όσο η αφύσικη πίεση πάνω στα νεύρα είναι στην ανθρώπινη σύλληψη, τόσο θα διεγείρεται από εκεί η απατηλή αίσθηση· οποιοσδήποτε τραυματισμός δημιουργεί τέτοια πίεση θα πρέπει να είναι μια μακρινή αιτία Επακόλουθης Τρέλας.

Υπό αυτό το πρίσμα λοιπόν, των μακρινών αιτιών, θα πρέπει να κατατάξουμε τις εσωτερικές εξοστώσεις του κρανίου, τη σκλήρυνση της Σκληρής Μήνιγγας, το κάταγμα και την ενδοπίεση του κρανίου και την διάσειση του κεφαλιού, όπως επίσης, αν θα ήταν χρήσιμο για την θεραπεία της τρέλας να τα απαριθμήσω, τα πολλά και διάφορα ατυχήματα στα οποία μπορεί να οφείλονται αυτοί οι παραληρηματικοί τραυματισμοί.

Στον ίδιο αριθμό μακρινών αιτιών, θα πρέπει να προσθέσουμε νοσηρές διατάσεις των αγγείων που γειτνιάζουν με τη μυελική ουσία. Και, καθώς αρκετές περιπτώσεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, σαφώς επιλύονται σε τέτοιες διατάσεις, των οποίων η μετατόπιση ή η μείωση θα είναι συχνά επαρκής για να ανταποκριθεί στην πρόθεσή μας και είναι σχεδόν πάντα απαραίτητη και χρήσιμη για τη θεραπεία αυτής της ασθένειας· Μπορεί να είναι χρήσιμο να αφιερώσουμε λίγο χρόνο στην εξέταση της φύσης και της προέλευσης εκείνων των αγγειακών διατάσεων που καταλήγουν σε Επακόλουθη Τρέλα.

Οποιοσδήποτε έχει παρακολουθήσει τα ατυχήματα στα οποία υπόκεινται τα σώματα των ζώων, θα πρέπει να έχει παρατηρήσει ότι αρκετές μεμβράνες, οι οποίες στη φυσική τους κατάσταση φαίνονται λείες και ομοιόμορφες, μερικές φορές ξαφνικά, άλλες φορές σταδιακά ανυψώνονται πέρα από την επιφάνεια ή το επίπεδο προτού βοηθήσουν στη σύνθεση. Στην πρώτη από αυτές τις δύο περιπτώσεις οι συγγραφείς της Χειρουργικής έχουν δώσει το όνομα *Ογκοί από*

*Ροή*¹, στη δεύτερη *Όγκοι από Συμφόρηση*², αποδίδοντας έτσι την γρήγορη ή ρέουσα εμφάνιση αυτών των πρηξιμάτων στη διαφορετική κίνηση των ίδιων των υγρών, που τα σχημάτισαν υλικά και τα οποία, σύμφωνα με την τρέχουσα ιατρική φιλοσοφία, περιείχαν όλους τους πόρους της υγείας της ζωής και της αρρώστιας.

Τώρα, αν και η ανακάλυψη της κυκλοφορίας του αίματος έχει δείξει ότι τα υγρά είναι παθητικά σε κάθε περίπτωση της ζωής των ζώων, είτε ως έχουν είτε έχοντας διαβρωθεί, θα είναι ωστόσο πολύ χρήσιμο στη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας να λάβουμε υπόψη μας τις ίδιες τις περιπτώσεις, όπως διακρίνονται η μία από την άλλη, μέσω του διαφορετικού τρόπου εμφάνισής τους, που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί και που στη συνέχεια, προσπαθούν να αποδώσουν άλλους λόγους για μια τέτοια εμφάνιση, που όχι μόνο υπάρχουν πραγματικά, αλλά είναι και επαρκείς ώστε να παράγουν οποιοδήποτε είδος όγκου.

Οι όγκοι λοιπόν, που καταλήγουν σε Τρέλα είναι είτε αγγεία που διαστέλλονται από την αραίωση του ίδιου και φυσικού τους περιεχομένου, όπως στην περίπτωση της Ηλιοφάνειας· ή, κάτι που είναι το πιο συχνό ατύχημα, είναι όταν τα ίδια αγγεία εμποδίζονται από την ξαφνική διείδυση ακατάλληλων υγρών σε μικρότερα κανάλια, τα οποία ποτέ δεν σχεδιάστηκαν στο να παρέχουν ούτε πέρασμα ούτε είσοδο σε τέτοιο περιεχόμενο, όπως στην περίπτωση της Φλεγμονής. Τώρα, αυτή η αλλαγή θέσης και η βίαιη ώθηση των υγρών από τους φυσικούς αγωγούς τους σε ακατάλληλους υποδοχείς θα πρέπει προφανώς να οφείλεται σε κάποια ισχύ εξωτερική από τα υγρά που προωθούνται με αυτόν τον τρόπο, η οποία ισχύς είτε δεν διεγέρθηκε είτε δεν ενήργησε ουσιαστικά προτού λάβουν χώρα αυτού του είδους τα παραληρηματικά εμπόδια. Όμως, η σπασμωδική συστολή αυτών των μυϊκών ινών που περιβάλλουν τα άκρα των αρτηριών και των φλεβών και είναι σε ηρεμία μέχρι να ταραχθούν από κάποιο ατύχημα, είναι μια δύναμη που διεγείρεται περιστασιακά και όταν ενεργεί με επαρκή δύναμη μπορεί να εξωθήσει το αίμα από τα φυσικά του κανάλια σε αγγεία που δεν ήταν αρχικά τοποθετημένα για την υποδοχή του. Και είναι επιπλέον μια επαναλαμβανόμενη παρατήρηση ότι η Τρέλα συχνά διαδέχεται ή συνοδεύει Πυρετό, Επιληψία, Γέννηση παιδιού και παρόμοιες μυϊκές διαταραχές· και ότι τα ταραχώδη και εμφανώς σπασμωδικά πάθη της χαράς και του θυμού είναι όλα τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα μανιακά. Αλλά αυτά τα πάθη σφίγγουν τους μύες του κεφαλιού και του λαιμού και επομένως, σαν απολίνωση, αναγκάζουν το αίμα που κατέβαινε στις σφαγίτιδες φλέβες πίσω στα πιο λεπτά αγγεία του εγκεφάλου.

Ο σπασμός, επομένως, όταν είναι παραγωγός των όγκων από Ροή ή ξαφνικών διατάσεων στα αγγεία που γειτνιάζουν με τη νευρική ουσία, καθώς επίσης τα σπασμωδικά πάθη, όπως η χαρά και ο θυμός, θα πρέπει να συγκαταλέγονται στις μακρινές αιτίες της Τρέλας. Όμως, η ίδια αυτή μυϊκή συστολή συχνά διεγείρεται από την εφαρμογή διαφόρων εξωτερικών αντικειμένων· αντικείμενα άρα που θα πρέπει να προστεθούν στην ίδια κατηγορία. Διότι, εκτός από τις πολλές καλά βεβαιωμένες περιπτώσεις δηλητηρίων ή φαρμάκων, που μόλις καταποθούν συσπών το σώμα και αποπροσανατολίζουν την κατανόηση, όπως το Κώνιο, και η ρίζα που τον τελευταίο καιρό συγγέεται λανθασμένα με την Γεντιανή, όπως το Όπιο όταν χορηγείται σε συγκεκριμένους ασθενείς κ.λπ. Οι πολλοί συμπτώτες των οποίων οι παλμοί χτυπούν ψηλά και γρήγορα, των οποίων τα πρόσωπα έχουν κοκκινίσει από το αίμα με τον ίδιο τρόπο σαν να στραγγαλίσθηκαν, που είναι πρώτα άγριοι και μετά ανόητοι, που πίνουν μέχρι του σημείου να βλέπουν διπλά και μετά πίνουν μέχρι του σημείου να μην βλέπουν καθόλου, καθώς και τα πλήθη των άθλιων που μαστίζουν τους δρόμους μας και γεμίζουν τα νοσοκομεία μας, αποδεικνύουν προφανώς στον χυδαίο και εξίσου στον Γιατρό ότι τα οινοπνευματώδη ποτά προκαλούν στιγμιαία μια ακανόνιστη δράση των μυών

¹ Στο κείμενο: Tumors by Fluxion (Σ.τ.Μ.).

² Στο κείμενο: Tumors by Congestion (Σ.τ.Μ.).

που διαδέχεται προσωρινό παραλήρημα· και ότι, εάν τα ίδια επιβλαβή βυθίσματα λαμβάνονται σε πολύ μεγάλες δόσεις ή επαναλαμβάνονται συχνά, γίνονται μια πολύ κοινή αν και μακρινή αιτία συνεχούς τρέλας.

Ίσως, αν κάποιος υποθέσει ότι τέτοια εξωτερικά αντικείμενα, που παράγουν Τρέλα, δράσουν αμέσως πάνω στα νεύρα, που εκ τούτου επηρεάζονται, και ότι ο σπασμός, αν και αναμφίβολα αποτέλεσμα των ίδιων αντικειμένων, είναι η συνοδευτική και όχι η παρεμβαλλόμενη αιτία του παραληρηματικού αποτελέσματός τους: Ωστόσο, η αντίθετη γνώμη πιθανόν να εξακολουθεί να εμφανίζεται σε όσους θεωρούν ότι ο σπασμός δεν αποτυγχάνει ποτέ στο να προηγείται ή στο να συνοδεύει τις νευρικές διαταραχές, που τον ακολουθούν και επιπλέον, ότι ο σπασμός είναι αρκετός στο να προκαλέσει μανιακά συμπτώματα· παρ' όλ' αυτά, η πλησιέστερη γνωστή αιτία της Τρέλας παραμένει ακριβώς η ίδια και αυτά τα εξωτερικά αντικείμενα θα πρέπει ακόμα να συγκαταλέγονται μεταξύ των μακρινών αιτιών της, η οποία γνώμη είναι η πιο πιθανή. Καθώς είναι αδύνατο για καθένα από αυτά να δράσει πάνω στα νεύρα χωρίς παρορμητική κίνηση και πίεση με τον ίδιο τρόπο και σειρά, σαν να είχαν προηγουμένως προκαλέσει μυϊκή συστολή και αγγειακή απόφραξη ως το πιο συνηθισμένο αποτέλεσμα.

Όσον αφορά τους Όγκους από Συμφόρηση που καταλήγουν στην Τρέλα, δηλαδή εκείνα τα φορτία υγρών που σταδιακά μεταβάλλουν τα αγγεία που γειτνιάζουν με τα νεύρα και συμπιέζοντας επαρκή ποσότητα μυελικής ύλης δημιουργούν απατηλή αίσθηση τόσο ουσιαστικά όσο θα έκανε και μια φλεγμονή ή οποιαδήποτε ξαφνική διάταση των ίδιων αγγείων: τέτοιες σταδιακές ή χρόνιες συμφορήσεις είναι συχνά, αν και όχι πάντα, επίδραση ενός πολύ διαφορετικού είδους μυϊκής συστολής, εύκολα διακριτού από το προηγούμενο από τον τρόπο εισβολής και συνέχισής του. Διότι αυτή η σπασμωδική δράση των μυϊκών ινών είναι πολύ ήπια στην αρχή και τόσο μακριά από το να ανησυχήσει είτε τον ασθενή είτε τους φίλους του, που για κάποιο χρονικό διάστημα πολύ λίγο παρακολουθείται ή και διακρίνεται ακόμη. Αλλά αυτό που χρειάζεται στη βία είναι κάτι περισσότερο από αυτό που αποτελείται από την επίμονη διάρκεια και αύξησή της: στο βαθμό που σπάνια μετριάζεται και με μεγάλη δυσκολία ανακουφίζεται από την τέχνη. Επομένως, αυτό το είδος σπασμού θα πρέπει ομοίως να προστεθεί στις μακρινές αιτίες της Επακόλουθης Τρέλας.

Σε μια τέτοια συνεχή μυϊκή συστολή και στις βαθμιαίες ή σε χρόνιες συμφορήσεις στον εγκέφαλο ή στα μεσεντέρια σπλάχνα, που εκ τούτου προκαλούνται, ο απελπισμένος θρησκόληπτος, ανίκανος στην αντίληψή του να συγχωρεθεί από το άπειρο έλεος ή να προοριστεί από την άπειρη δικαιοσύνη σε αιώνια δυστυχία προτού αποκτήσει ύπαρξη, ο μελαγχολικός εραστής, η ακίνητη χήρα ή η μητέρα στερημένης των παιδιών της, μπορούν να αποδοθούν με την πρώτη ματιά. Όπου όλοι τους φοράνε *contracte seria frontis*³ και ανακαλύπτουν τα σταθερά μυϊκά σημάδια των παθών ότι είναι πιο αργά πράγματι στη λειτουργία τους από τις ταραχώδεις καταιγίδες χαράς ή θυμού, αλλά που ως συνέπεια της πίεσης στα νεύρα είναι εξίσου μακρινές αιτίες της Τρέλας και μάλιστα αργά ή γρήγορα είναι εξίσου καταστροφικές για κάθε ζωική δύναμη.

Οι ίδιοι Όγκοι από Συμφόρηση, ικανοί με παρεμβαλλόμενη πίεση να δημιουργήσουν Επακόλουθη Τρέλα, είναι πράγματι πολλές φορές αποτέλεσμα χαλάρωσης στα ίδια τα υπερφορτωμένα αγγεία. Αλλά ακόμη και αυτή η αδυναμία, αν εντοπιστεί στην αρχή της, θα εντοπιστεί συχνά λόγω ενός από τα δύο προαναφερθέντα είδη μυϊκής συστολής.

Σε μια τέτοια αγγειακή χαλάρωση που προκύπτει από μυϊκό σπασμό μπορούν να αναφερθούν πολλά παραδείγματα Τρέλας που προκαλούνται από πρόωρες, έντονες ή αφύσικες Φλέβες, από Γονόρροιες που έχουν θεραπευθεί με ποσότητες Υδραργύρου και ερεθιστικά Άλατα,

³ Λατινικά στο κείμενο (Σ.τ.Μ.).

από πυρετούς και άλλες παρόμοιες σπασμωδικές αναταραχές. Και ως εκ τούτου, μπορούμε να εξηγήσουμε τα χιμαιρικά όνειρα των αδύναμων και συντετριμμένων Φιλοσόφων, οι οποίοι αφού πέρασαν πολλές μέρες και νύχτες χωρίς να κλείσουν τα μάτια τους σε ακούραστες προσπάθειες να συμβιβάσουν μεταφυσικές αντιφάσεις, να τετραγωνίσουν τον κύκλο, να ανακαλύψουν το Μήκος ή το μεγάλο Μυστικό, έχουν επιτέλους μισοκοιμηθεί, και που με την υπερβολική προσοχή του σώματος έχουν τεντώσει κάθε ζωική ίνα και μπορεί να ειπωθεί, χωρίς την μεταφορική έννοια, ότι ράγισαν τον εγκέφαλό τους.

Όμως, αν και η χαλάρωση που προκύπτει από τον σπασμό είναι συνήθως η αιτία σταδιακών αποφράξεων που καταλήγουν σε απατηλή Αίσθηση, εντούτοις οι ίδιοι παραληρηματικοί όγκοι από Συμφόρηση, ειδικότερα εκείνοι που δρουν πάνω στη νευρική ύλη που περιέχεται στην κοιλιακή χώρα, σχηματίζονται μερικές φορές χωρίς χαλάρωση ή χωρίς κάποια σπασμωδική διαταραχή, είτε από υπερβολική κατανάλωση φαγητού είτε από ελάττωμα της εκούσιας κίνησης: η οποία κίνηση είναι εξίσου απαραίτητη για τη σωστή προώθηση των υγρών μέσω των μητριάων και αιμορροϊδικών αγγείων και μέσω των πολλών και περίπλοκων διακλαδώσεων της *vena portae*⁴, όπως είναι η δράση της καρδιάς ή η ελαστικότητα των ίδιων των αγγείων. Ως εκ τούτου, η λαιμαργία και η αδράνεια θα πρέπει εξίσου να προστεθούν στις μακρινές αιτίες της Επακόλουθης Τρέλας.

Στο πρώτο οφείλεται η ημικρανία του Λαίμαργου. Στο δεύτερο, ίσως περισσότερο στο πνεύμα του ψεύδους, μπορούν να αποδοθούν οι πειρασμοί του *Αγίου Αντωνίου* και των ακόλουθων τεμπέληδων Μοναχών του, οι εκστατικές καταστάσεις των καθημένων και χλωρωτικών⁵ Καλογριών και οι συχνές συνομιλίες τους με τους Αγγελικούς λειτουργούς της χάριτος. Για να μην αναφέρουμε τι συμβαίνει τότε τότε στους πρεσβύτερους ερημίτες στα Προτεσταντικά Μοναστήρια μας στην Oxford και στο Cambridge.

⁴ Λατινικά στο κείμενο: Πυλαία φλέβα (Σ.τ.Μ.).

⁵ Χλωρωτικός ή αναμικός (Σ.τ.Μ.).